

Georgeta Ciobanu, *Adaptation of the English Element in Romanian*. — Timișoara : Editora Mirton, 1977. — 212 str.

Georgeta Ciobanu radi na projektu *Engleski element u europskim jezicima* pod vodstvom profesora Rudolfa Filipovića, i autorica je niza radova o engleskom elementu u rumunjskom. Ova je studija sinteza njezina dugogodišnjeg istraživanja te problematike. Zasniva se na kontrastivnome izučavanju sustava dvaju jezika i analizi prikupljena korpusa prema principima i metodologiji razrađenoj u teoriji jezika u kontaktu R. Filipovića¹. Uz uvod, opširnu bibliografiju i terminološka objašnjenja, knjiga sadrži sljedeća poglavlja: I. *The Main Phonetic Changes Occuring in the Romanian Words of English Origin*, II. *The Main Morphological Changes Occurring in the Romanian Words of English Origin*, III. *Influence of the English Element upon Word Formation in Romanian*, i IV. *The Main Semantic Changes Occurring in the Romanian Words of English Origin*. Kao što se može vidjeti iz sadržaja, anglicizmi u rumunjskome jeziku analiziraju se na fonološkoj, morfološkoj (uključujući tvorbu riječi) i semantičkoj razini. Najviše je prostora posvećeno fonološkoj razini, koja uključuje i ortografsku adaptaciju. Fonološka i ortografska prilagodba usko su povezane budući da se fonološka adaptacija provodi na temelju izgovora ili ortografije. Kako često postoje znatne varijacije u izgovoru i ortografiji anglicizama, autorica svoju analizu temelji na podacima iz rječnika rumunjskog jezika, te na pažljivo provedenu anketnom istraživanju i statističkoj obradi podataka. Prema dobivenim rezultatima, oko 44% anglicizama u rumunjskom zadržava izvornu ortografiju, dok se izgovor adaptira; u 33% slučajeva ortografija se adaptira u skladu s rumunjskim sustavom, dok se u 22% primjera zadržava izvorna ortografija i izgovor. Kao i u ostalim europskim jezicima analiziranim unutar projekta *Engleski element u europskim jezicima*, najveće razlike između fonoloških sustava jezika primaoca i davaoca javljaju se u pogledu samoglasnika, budući da je njihov broj u engleskom jeziku gotovo dvostruko veći nego u rumunjskom. Nadalje, za razliku od engleskog, dužina samoglasnika u rumunjskom nije nositelj distinktivnog obilježja. Postoje također i znatne razlike među diftonzima dvaju jezika. U adaptaciji samoglasnika i diftonga javlja se i tendencija da se engleski fonemi zamijene najbližim rumunjskim fonemima, dok u nekim slučajevima dolazi do dijereze. Premda je broj konsonanata u engleskom nešto veći nego u

---

¹ R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Zagreb : JAZU; Školska knjiga, 1986, 322 str.

rumunjskom, te postoje fonetske i fonološke razlike između konsonantskih sustava dvaju jezika, engleski se suglasnici lakše uklapaju u sustav rumunjskog jezika, pri čemu najveće poteškoće stvaraju interdentali /θ/ i /ð/. U pogledu distribucije unutar konsonantskih skupina javljaju se inovacije u sustavu jezika primaoca, a kao posljedica jezičnog posuđivanja dolazi i do konsolidacije rijetkih konsonantskih skupina, pri čemu se aktiviraju neki latentni elementi. Naglasak se tijekom adaptacije najčešće prebacuje na posljednji ili pretposljednji slog, pri čemu često dolazi do oscilacija. Među faktorima koji utječu na fonološku adaptaciju, autorica navodi i proces morfološke prilagodbe koji pogoduje formiranju replike u skladu s rumunjskim fonološkim sustavom, te utjecaj jezika posrednika (francuskog i njemačkog).

U prikazu morfološke adaptacije, najviše je prostora posvećeno prilagodbi imenica, koje predstavljaju najbrojniju kategoriju među posuđenicama. Kao i u drugim analiziranim europskim jezicima, jedna od važnih razlika između jezika davaoca i primaoca odnosi se na rod – naime, engleski se prirodni rod mora prilagoditi gramatičkom rodu jezika primaoca. U adaptaciji anglicizama u rumunjskom primjećuje se nedostatak korelacije između imeničkih nastavaka i roda, dok semantički pristup funkcionira samo u nekim slučajevima. Naime, čak i kada se radi o živim bićima gramatički rod katkada ne odgovara prirodnom. Analizom korpusa, autorica pokazuje da je 73% anglicizama u rumunjskom srednjeg, 17% muškog, a 10% ženskog roda. Za razliku od ostalih jezika koji se proučavaju unutar navedenog projekta, u kojima postoji izražena tendencija muškog roda, u rumunjskom je ta tendencija slaba i pokazuje silazni trend. Katkada tijekom procesa adaptacije imenice imaju dva roda (a time i različite infleksijske nastavke), pri čemu katkada dolazi do diferencijacije značenja, dok u nekim slučajevima značenje ostaje isto. U rumunjskom postoji izražena tendencija adaptiranja posuđenica, pri čemu imenica dobiva rumunjske infleksijske nastavke; prvi korak u tom procesu dodavanje je postponiranog člana invarijabilnim imenicama. Za anglicizme koji su u rumunjskom ženskog roda važnu ulogu ima semantička analogija.

Pridjevi su drugi po zastupljenosti među posuđenicama. Rumunjski pridjevi mogu biti promjenjivi i nepromjenjivi, dok pridjevski anglicizmi u pravilu ulaze u kategoriju nepromjenjivih pridjeva.

Broj glagolskih anglicizama u obrađenom korpusu vrlo je malen (kao što je to slučaj npr. i s anglicizmima u talijanskom). Dodavanje infinitivnog nastavka te se posuđenice uklapaju u potpunosti u rumunjski morfološki sustav.

Autorica navodi da je broj priloga i uzvika u njezinu korpusu zanemarivo malen, te ne ulazi u njihovu analizu.

U poglavlju o utjecaju engleskog na tvorbu riječi u rumunjskom, autorica analizira izvedenice i složenice. Navodi najčešće sufikse i prefikse i pokazuje

koji se od njih koriste u oba jezika. Nadalje, prikazuje osnovnu strukturu složenica u navedenim jezicima ukazujući na sličnosti i razlike.

U poglavlju o semantičkoj adaptaciji autorica prihvaća podjelu na suženje i proširenje značenja u rodu i polju. Prema rezultatima analize, s kojima se ne bismo mogli u potpunosti složiti, većina posuđenica (oko 61%) pripada nultoj semantičkoj ekstenziji. U nekima od navedenih primjera, naime, došlo je prema našem mišljenju do suženja u broju značenja, jer činjenica da je u jezik primalac preneseno osnovno značenje ne znači da je to značenje i jedino. Primjera proširenja značenja znatno je manje i pripadaju fazi sekundarne adaptacije. Autorica smatra da elipsa nije dovela do važnijih promjena na semantičkoj razini. Smatramo da je u nekima od navedenih primjera do elipse došlo već u jeziku primaocu, te promjena te vrste nije rezultat procesa jezičnog posuđivanja. Istu bismo primjedbu mogli dati i za neke od primjera apelativa koji se koriste kao opće imenice. Za razliku od analize adaptacije na ostalim razinama, čini nam se da je metoda ankete manje primjerena analizi semantičke adaptacije, budući da informanti vrlo često nisu upoznati sa značenjem nekih anglicizama. U tom su pogledu bolji izvor informacija postojeći rječnici te primjeri iz tiska uz dovoljan kontekst, koje autorica također koristi. Autorica navodi da u korpusu nije naišla na primjere pejorizacije, eufemizma i metafore, koji su i u ostalim jezicima analiziranim unutar projekta rijetki, ali su ipak u određenome broju prisutni.

Studija *Adaptation of the English Element in Romanian* vrijedan je rezultat rada na projektu *Engleski element u europskim jezicima* zbog vrlo detaljna kontrastivnog prikaza sustava dvaju jezika i adaptacije anglicizama na navedenim razinama. Osobita vrijednost tog rada jest građa prikupljena anketiranjem velikog broja ispitanika, što daje vrlo vrijedne i zanimljive rezultate koji pokazuju i moguće trendove budućeg razvoja u adaptaciji anglicizama u rumunjskome. Studija je također važan doprinos proučavanju jednog od aspekata suvremenog rumunjskog jezika.

Lelija Sočanac